

**© כל הזכויות שמורות לרחל בן דוד
2015**

**אין לשכפל, להעתיק, לצלם או לאחסן,
בכל דרך או אמצעי אלקטרוני אחר,
כל חלק שהוא מספר זה.**

ט.ל.ח

תוכן

2	תוכן
3	1. האידאולוגיה הנאצית
8	2. הגורמים והנסיבות לעליית הנאצים לשלטון
11	3. המעבר של גרמניה מדמוקרטיה לנאציזם (מדיניות הפנים, התבססות הנאצים בשלטון -1933-1939)
23	4. מדיניות הנאצים כלפי היהודים 1933-1939
32	4. "הסדר החדש" באירופה
37	6. יהודי פולין
37	6.1 רקע
38	6.2 מדיניות / הפעולות נגד יהודי פולין עד הקמת הגטאות
39	6.3 הקמת הגטאות
42	6.4 החיים בגטו
52	7. הקשר בין תחילת ההרג ההמוני של היהודים למלחמה בברית-המועצות
56	8. השלבים בביצוע הפיתרון הסופי
57	9. ועידת ואנזה
61	10. היודנראטים בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"
65	11. דרכי הלחימה של היהודים בזמן ביצוע הפתרון הסופי
65	11.1 המרד בגטאות
70	11.2 יהודים לוחמים בצבאות בעלות הברית
73	13. יחס האוכלוסייה בארצות הכיבוש באירופה ליהודים בזמן ביצוע הפתרון הסופי
75	13.1 חסידי אומות עולם

1. האידאולוגיה הנאצית

האידאולוגיה הנאצית נכתבה ע"י היטלר בספר "מיינ קאמפף" ("מאבקיי"). בספר הוא מפרט את עקרונות האידאולוגיה הנאצית ואת הדרך להגשמתם. היטלר לא המציא את רוב העקרונות אלא רק הפך אותם לתפישת עולם מגובשת, ותוכנית פעולה. האידאולוגיה היא שילוב של תיאוריות גזעניות, אנטישמיות, לאומניות, פוליטיות שפותחו לאורך המאות ה-19 וה-20. האידאולוגיה הנאצית היא השקפת עולם שנוגעת בכל תחומי החיים: פוליטיקה, חברה, כלכלה, תרבות ודת.

האידאולוגיה הנאצית היא הדלק הרעיוני של הנאצים, היא הבסיס לפעולה.

עיקרי האידאולוגיה הנאצית

1. תורת הגזע

לפי תורת הגזע, יש אי שוויון בין בני האדם. האנושות מחולקת לגזעים עליונים וגזעים נחותים. לכל גזע יש מראה חיצוני ותכונות מולדות, קבועות, שלא ניתן לשנות. היטלר השתמש בעיוות תורתו של דארווין שנקרא "דארוויניזם חברתי". לפי דארווין, יש בטבע מלחמת הישרדות בין כל מיני החיות: החזקים שורדים והחלשים נכחדים. דארווין לא חילק בתורתו את האנושות לגזעים. לפי ה"דארוויניזם החברתי" בדיוק כמו בטבע, גם אצל בני האדם יש מלחמת הישרדות בין הגזעים. המלחמה תסתיים בניצחון הגזעים החזקים ובשעבוד והכחדת הגזעים הנחותים.

לפי תורת הגזע יש שלוש קטגוריות:

- יוצרי תרבות – הגזע הארי עומד בראש כל הגזעים והוא הגזע העליון (עמי צפון אירופה, בראשם העם הגרמני). לפי היטלר, כל התרבות, האמנות, המדע והטכנולוגיה נוצרו ע"י הארים כי הם עליונים בתכונותיהם השכליות (אופי), עליונים רוחנית וגופנית.
- נשאי תרבות – הגזע הסלאבי (פולנים, רוסים, צ'כים). עמים נחותים שצריכים לשרת את הגזע העליון. הם מחקים את תרבותם ויצירתם של "יוצרי התרבות" ולכן הם נשלטים. הסלאבים מתחרים בארים על אדמות ומשאבים. הגזע הארי צריך לנצל את הגזעים החלשים כדי להתקדם ולהתפתח. גזע זה יכול להשתלב בתרבות. ניתן להשתמש נגדם בטרור כדי לוודא שהם מצייתים.

טלפון: 074-7031138 ת"ד: 054-5411385

רחוב חיים לבנון 63, מתחם מעונות הסטודנטים, בניין A

rachelbd.center@gmail.com

www.rachelbd.co.il

- **מחריבי תרבות – היהודים** הם תת-גזע. כל תכונותיהם שליליות (טפילים, רשעים) ומטרתם להרוס את הסדר הגזעי הטבעי ואת התרבות האנושית. הם סכנה לקיום האנושות, ולכן יש להכחידם.

לפי תורת הגזע, יש לשמור על **טוהר הגזע** ועל **טוהר הדם** כי **הדם הוא האדם**. לכל גזע יש **תכונות העוברות בתורשה ולא ניתנות לשינוי**. לכן הגזע הארי חייב לשמור על טוהר הדם כדי שלא יפגע מדמם של גזעים נחותים. **מיזוג בין דם לדם יהרוס את הגזע העליון**.

2. **אנטישמיות**

שנאת יהודים. מטרתו של העם היהודי היא להרוס את כל העמים **כדי להשתלט על העולם**. היהודים מסוגלים רק להרוס, לרמות ולנצל. לכן, הם **טפילים** בחברה שבה הם חיים. היהודים הם **שורש כל הרע** והם יוצרי הקומוניזם. היהודי מייצג את כל התכונות השליליות וההרסניות.

היהודים הם ההפך הגמור מהארים: מכוערים, עצלנים, רמאים ונצלנים.

לפי היטלר, היהודים מעולם לא רצו להשתלב. **ההשתלבות הייתה העמדת פנים והונאה** במטרה להסתיר את כוונותיהם האמיתיות. **היהודים השתלבו** כדי להפיץ את רעיונותיהם ולהשתלט על גרמניה ועל העולם כולו.

החברה האנושית בסכנה בגלל היהודים: הם **וירוס הפוגע באנושות**, עכברושים, **חיידקים** שחדרו לגוף הבריא של האומה הגרמנית ומנסים להרוס אותה מפנים. כדי לטהר את הגוף הגרמני, יש לחסל את היהודים. רק כך ישמר **טוהר הדם**.

האנטישמיות המודרנית באידיאולוגיה הנאצית טענה שהיהודים הם גזע ולכן **תכונותיהם מולדות, עוברות בתורשה** ולא ניתן לשנות את היותם יהודים.

3. **מרחב מחייה**

הגזע הארי הולך וגדל ולכן צריך "מרחב מחייה", **קרקע ומשאבים**, כדי שיוכל להמשיך ולהתפתח. שטחה של גרמניה לא מספיק. השטחים הנוספים נמצאים במזרח אירופה שם נמצאים הגזעים הסלאבים (נשאי התרבות).

טלפון: 074-7031138 ת"ד: 054-5411385

רחוב חיים לבנון 63, מתחם מעונות הסטודנטים, בניין A

rachelbd.center@gmail.com

www.rachelbd.co.il

צריך ליישב את השטחים בגרמנים ולשעבד את האוכלוסייה. בנוסף, הנאצים רצו לאחד את כל הגרמנים הנמצאים במדינות מחוץ לגרמניה תחת שלטון הרייך השלישי. את הזכות למרחב המחיה יממש הגזע הארי במלחמה.

ההצדקות לרעיון מרחב המחיה ע"י היטלר :

1. הסבר כלכלי - שם נמצאים **מקורות המזון וחומרי הגלם** שיבטיחו את קיומו של הגזע הארי ויאפשרו את המשך שליטתו באנושות.
2. הסבר פוליטי - **חיסול המשטר הקומוניסטי**, שלדעת היטלר היהודים הם שיצרו אותו.
3. הסבר היסטורי - גרמניה רוצה להיות **מעצמה** כפי שהייתה בימי הביניים.

4. עקרון המנהיג

בראש המדינה עומד "**הפיהרר**" (המנהיג). הפיהרר הוא **מעל החוק. אסור לערער או לחלוק על דבריו, החלטותיו או דרכו.** לפיהרר יש **תכונות וכישורים** עליונים : הוא מקור החכמה והחוק. הוא נבחר ע"י **האל** להוביל את העם הגרמני והגזע הארי לשליטה בעולם. **רצונו הוא רצונם של כל אזרחי המדינה.** הפיהרר מציג את אחדות העם, אחדות המדינה ואחדות המנהיגות ("**רייך אחד, עם אחד, פיהרר אחד**"). **מי שלא מסכים עם הפיהרר בוגד במדינה.** רק הוא יודע מה טוב לעם ולכן כל סמכויות השלטון נמצאות בידו.

5. שלילת הדמוקרטיה והקומוניזם

האידיאולוגיה הנאצית מבוססת על עיקרון של אי-שוויון, לכן **שללה כל אידיאולוגיה שהייתה מבוססת על עקרון השוויון.** לפי האידיאולוגיה, **השוויון מנוגד לטבע ומעיד על חולשה.** לכן, צריך לחסל את המשטרים האלו.

מדוע התנגדו הנאצים לקומוניזם?

קומוניזם זה שוויון מוחלט, כלומר, **אין מאבק בין העמים השונים** אלא הם חיים בשוויון. לכן, **אין היררכיה בין הגזעים**, מה שסותר את תורת הגזע. **היטלר ראה ביהודים ובקומוניסטים אויב אחד וחשב שהיהודים מנסים להשתלט דרך הפצת הקומוניזם.**

מדוע התנגדו הנאצים לדמוקרטיה?

הדמוקרטיה מבוססת על שיוויון כי הקול של כל אחד שווה והיא מבוססת על **עקרון הכרעת הרוב**. בדמוקרטיה, **המדינה נועדה לשרת את האדם** ולעזור לו לממש את היכולות שלו. **זכויות האדם הן ערך עליון** ואסור לשלטון לפגוע בהן. כל אלו סותרים את העקרונות של האידיאולוגיה הנאצית.

6. קידוש המלחמה

המלחמה בין הגזעים היא **מלחמת הישרדות קבועה ובלתי נמנעת**. לכן, **עם שלא נלחם ויושמד ע"י עם אחר**. היטלר טען שההתפתחות הטבעית השתבשה והגזע הארי צריך **לחזור לשלוט על הגזעים האחרים**. לכן, **יש לנהל מלחמה עד לניצחון מוחלט**. במלחמה באות לידי ביטוי התכונות הנעלות של הגזע הארי: **אומץ, גבורה, כוח, רעות וכו'**.

7. עליונות המדינה

המדינה היא החשובה ולא הפרט, כי לה יש עוצמה וכוח. המדינה היא **הערך העליון וליחיד אין זכות קיום ללא המדינה**. המדינה שולטת בחיי הפרט **לפי צרכיה**. אין כל חשיבות ליחיד ולצרכיו, לזכויותיו ולשאיפותיו. **היחיד צריך לעשות כל מה שמצווה עליו המדינה**, להקריב את חייו למענה כשיידרש.

האידיאולוגיה הנאצית
הדלק הרעיוני של הנאציזם, הבסיס לפעולה

תורת הגזע

אין שיוויון בין הגזעים
החזק שורד.
יוצרי תרבות – הגזע הארי
(גרמנים ועמי צפון אירופה).
מקור הידע בעולם.
נשאי תרבות – הסלאבים
(פולנים, רוסים, צ'כים...). צריך
לשעבד אותם, צריכים לשרת את
הגזע העליון.
הורסי תרבות – היהודים
והצוענים. יש להם את כל
התכונות השליליות. רוצים
להרוס את העולם. צריך להשמיד
אותם.
טוהר הדם – אסור לערבב בין
הגזעים.

אנטישמיות

שנאת היהודים.
טפילים, רוצים
להשתלט על
העולם,
ההשתלבות
בחברה זו העמדת
פנים כדי להרוס
אותו, וירוס, רק
תכונות שליליות.

מרחב מחייה

קרקע (שטח)
משאבים (טבע,
עבדים)

הסבר כלכלי –
מקור מזון
ומשאבים

הסבר פוליטי –
חיוסל הקומוניזם

הסבר היסטורי –
לחזור להיות
מעצמה

עקרון המנהיג

המנהיג מעל הכל,
הכי חכם, שולט
בכל, יודע הכל,
אסור לערער עליו,
מי שלא מסכים
איתו הוא בוגד.

שלילת

הדמוקרטיה
והקומוניזם

משטרים
שמבוססים על
שיוויון בין בני
האדם.
לפי תורת הגזע,
אין שיוויון, אז
משטרים כאלו
לא יכולים
להתקיים.

קידוש המלחמה

המלחמה היא
בלתי נמנעת,
מלחמת
הישרדות.
חזק, אמיץ, חבר
טוב, נאמן, אוהב
את המולדת – כל
התכונות
החיוביות של
הארי.

עליונות

המדינה

המדינה מעל
הכל, הצרכים
של האדם
הפרטי לא
חשובים.

טלפון: 074-7031138 ת"ד: 5411385-054

רחוב חיים לבנון 63, מתחם מעונות הסטודנטים, בניין A

rachelbd.center@gmail.com

www.rachelbd.co.il

2. הגורמים והנסיבות לעליית הנאצים לשלטון

גורמים כלכליים

משבר כלכלי בראשית שנות ה-20 והמשבר הכלכלי הגדול בארה"ב

ב 1929 התרחש המשבר הכלכלי העולמי שהתחיל בארה"ב והתפשט לשאר העולם. הבורסה האמריקאית התמוטטה ואחריה התמוטטה הכלכלה העולמית. גרמניה נפגעה רבות כי הייתה תלויה בארה"ב מבחינה כלכלית. לכן, נכנסה גם גרמניה למשבר כלכלי. הפיצויים הגבוהים שהייתה צריכה לשלם לצרפת ובריטניה עיכבו את התפתחותה. המשבר הביא לאבטלה (כ 6 מיליון מובטלים), אינפלציה, סגירת מפעלים, פשיטת רגל של חברות ובנקים ופגיעה בשכר העובדים. ילדים היו צריכים לעזור בפרנסת המשפחה כי להורים היה קושי לספק מזון. בנוסף, פחתו שיעורי הילודה, ועלו מספר הדיכאונות וההתאבדויות.

למה זה גורם לעליית הנאצים לשלטון?

המשבר הביא לאכזבה מן הרפובליקה שהייתה חסרת אונים מול המשבר. גרמנים רבים, שאיבדו את ביטחונם הכלכלי, התייאשו מהדמוקרטיה. הם ציפו לתיקון המצב כאן ועכשיו ע"י "איש חזק" שיוציא את העגלה הגרמנית מן הבוץ". המשבר הכלכלי חיזק את הביקורת בגרמניה כלפי הרפובליקה, והרבה מאוד גרמנים ראו בה אחריות להדרדרות הכלכלית.

גורמים פוליטיים

1. ההפסד במלח"ע 1 וחתימה על הסכם ורסאי (השפלה לאומית)

הגרמנים הפסידו במלח"ע הראשונה. הצבא הגרמני איבד מכוח וספג הרוגים רבים. אבל, התבוסה הגדולה ביותר של גרמניה הייתה בועידת השלום. צרפת ובריטניה רצו לחסל את כוחה של גרמניה ולמנוע ממנה להתעצם צבאית. לכן, תנאי הכניעה היו קשים. "בחווה ורסאיי" נאסר על הגרמנים להחזיק חיל אוויר, שריון ותותחנים. גרמניה נאלצה לשלם פיצויים רבים ושטחים נלקחו ממנה. חווה השלום התקבל בגרמניה בתחושת מרמור והשפלה.

למה זה גורם לעליית הנאצים לשלטון?

הסכם ורסאי נתפס כהשפלה לאומית. הימין הפוליטי (כולל המפלגה הנאצית) האמינו שההנהגה שחתמה על ההסכם היא פושעת. הממשלות הדמוקרטיות שקמו בעקבות ההסכם הואשמו

טלפון: 074-7031138 ת"ד: 054-5411385

רחוב חיים לבנון 63, מתחם מעונות הסטודנטים, בניין A

rachelbd.center@gmail.com

www.rachelbd.co.il

בהשפלה הלאומית. הימין, בעיקר הנאצים, הרוויחו מכך הון פוליטי ופתחו פתח להיכנס לממשלה.

2. חולשת רפובליקת ויימאר והעדר מסורות דמוקרטיות

לאחר מלחמת העולם הראשונה קמה רפובליקת ויימאר. הדמוקרטיה החדשה נתפסה בגרמניה כחלק מהחולשה שבה נמצאה גרמניה. ממשלתה שחתמה על חוזה וורסאי נתפסה ע"י העם הגרמני כ"פושעת". בגרמניה לא הייתה מסורת דמוקרטית והמעבר לדמוקרטיה התבצע ללא הכנה מוקדמת. זו הייתה "רפובליקה ללא רפובליקאים". מערכת הפקידות של השלטון וצמרת הצבא ביו אנשי המשטר הישן ורובם היו אנטי דמוקרטים.

למה זה גורם לעליית הנאצים לשלטון?

הדמוקרטיה נכפתה על גרמניה ע"י המדינות המנצחות. הרבה מאוד גרמנים לא הבינו מדוע הם צריכים לבטל את המשטר המלוכני, מדוע הדמוקרטיה חשובה והם לא ראו צורך להגן עליה. הם התגעגעו למשטר המלוכני (גרמניה נשלטה ע"י קיסר), והם רצו להחליף את הדמוקרטיה. לכן, כאשר קמה המפלגה הנאצית במטרה לתפוס את השלטון, לא הייתה התנגדות רבה.

3. צמיחת ארגונים ימניים פוגעים בדמוקרטיה

בגלל הקשיים הכלכליים, המשבר הצבאי והפגיעה באווירה הלאומית, מפלגות לאומניות ימניות ניהלו תעמולה כנגד המשטר. הם זיהו את רפובליקת ויימאר עם התבוסה, את מפלגות השמאל והמרכז אחראיות למצב הקשה. הציבור ראה בימין הלאומני את הקשר למורכיה הישנה והטובה.

היו ניסיונות הפיכה ("פוטש") שנכשלו, לדוגמה ב 1920, קאפ, איש צבא ותיק, עמד בראש גדודי מתנדבים שהגיעו לברלין במטרה להפיל את הממשלה.

אחריו צמחו ארגונים ימניים לאומניים אנטי רפובליקניים שאיימו על הרפובליקה. ביניהם גם המפלגה הנציונל סוציאליסטית בראשות אדולף היטלר.

למה זה גורם לעליית הנאצים לשלטון?

המשטר הדמוקרטי אפשר את הפעילות של מפלגות אנטי דמוקרטיות שרצו לחסל את המשטר הדמוקרטי, כחלק מהדמוקרטיה. המחשבה הייתה שהציבור הגרמני יבין ולא יתמוך במפלגות אלו. אבל, הדמוקרטיה עצמה נתנה למפלגות הלא דמוקרטיות אישור לפעול מה שגרם לציבור להבין שהמפלגות האלו הן לגיטימיות. לכן, הנאצים מנצלים את המערכת הפוליטית כדי לצבור כוח ולעלות לשלטון.

4. אי יציבות פוליטית

הרפובליקה סבלה מחוסר יציבות פוליטית בגלל **פערים גדולים בין הזרמים הפוליטיים**: מצד אחד גדל כוחם של הקומוניסטים (=מאמינים בשוויון מוחלט) ומצד שני כוחם של הלאומנים הימניים. מצב זה לא אפשר תפקוד פרלמנטרי תקין. ראשי הממשלות האחרונים העדיפו **לשלוט בעזרת צווי חירום**. בין השנים 1930 – 1933 התחלפו שלוש ממשלות. חילופי השלטון הרבים פגעו בדמוקרטיה וקידמו את קריסת הרפובליקה.

למה זה גורם לעליית הנאצים לשלטון?

בכל פעם שצווי החירום אלו הופעלו ושנבחרה ממשלה חדשה, התעמולה הנאצית התחילה להשפיע. **היטלר השפיע על ההמונים בנאומים שלו בהם הבטיח להפוך את גרמניה לאימפריה. הגרמנים, שרצו שלטון יציב וחזק, הקשיבו להיטלר. התעמולה הנאצית ניצלה את המצב הכלכלי, החברתי והפוליטי הקשה והציבה את ה"פיהרר" כאפשרות היחידה להציל את העם הגרמני. ב 1932 היא הייתה המפלגה הגדולה ביותר בגרמניה. ב 30 בינואר 1933. היטלר הגיע לשלטון לא באמצעות מהפכה אלא בעזרת הדמוקרטיה, והוא זה שהרכיב את הממשלה.**

גורמים חברתיים

התחזקות האנטישמיות – "סכין בגב האומה"

עוד לפני מלחמת העולם הראשונה הייתה בגרמניה אנטישמיות, אבל היא לא הייתה חזקה וממוסדת. ההפסד של גרמניה במלחמת העולם הראשונה ותחושת ההשפלה בעקבות הסכם ורסאי, הגבירו וחיזקו את האנטישמיות. **יהודים רבים השתלבו בתפקידים בכירים ברפובליקת ויימאר, וחלקם היו בכירים במפלגות השמאל הקיצוניות (=המפלגה הקומוניסטית).** במקביל, התפתח המיתוס של **"סכין בגב האומה"**. לעם הגרמני היה קושי עם ההפסד במלחמת העולם. כדי להצדיק את ההפסד הומצאה שמועה שהיהודים והקומוניסטים בגדו, תקעו סכין בגב האומה, ולכן הגרמנים הפסידו.

למה זה גורם לעליית הנאצים לשלטון?

אנשי הימין האמינו שאם הם יעזרו להפיל את רפובליקת ויימאר, בעזרת היטלר, גרמניה תוכל **לחזור למעמדה הקודם. אנשים רבים תמכו במפלגה הנאצית כדי לחזק את הימין. בנוסף, רבים תמכו במפלגה הנאצית כי הם ראו בהיטלר האדם המתאים לעצור את הקומוניסטים, שזוהו עם היהודים. האנטישמיות ומלחמה בקומוניזם היו חלק מרכזי באידיאולוגיה הנאצית, שהשפיעה על הציבור הרחב בגרמניה.**

טלפון: 074-7031138 ת"ד: 054-5411385

רחוב חיים לבנון 63, מתחם מעונות הסטודנטים, בניין A

rachelbd.center@gmail.com

www.rachelbd.co.il